

REDACȚIA

Arad, Deal Ferenz-utoca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an . . . . 20 cor.
pe 6 luni 10
pe 3 luni 5
pe o lună 2

Nr-ii de Duminecă pe an 4 coroașe.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înalpoază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenz-utoca nr. 20

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisoni nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

ACTIVITATE!

Dacă s'ar face azi votare între toți cărturarii români, punem rămășag că optzeci la sută — cel puțin! — dintre dênșii s'ar declara pentru *activitate*...

Despre popor, massa mare a alegătorilor, nici nu mai vorbim: el nici odată n'a încetat a fi activist, ci a luat parte la toate alegerile. *Pasivitatea* a fost respectată numai de fruntași. Și anume: fruntașii dela orașe. Cei de pe sate chiar pe vremea conferențelor naționale votau la Sibiu pasivitatea, de dragul solidarității, dar sosind acasă, luau parte la alegeri.

Asta așa s'a petrecut pretutindeni, în toate comitatele ungurene și bănățene. Cât despre Români din Ardeal, oare nu cu voturile lor se aleg cei mai mulți mameluți guvernamentali? Nu cei din Ocna (Sibiului) au ales oare pe Hámori, ovreiu aradan, și Moții de pela Abrud n'au ales oare pe Tisza Kálmán (cazut în Oradia) și după aceea pe ovreiu Rosenberg ear cei dela Ighiu pe Werner?

Să fim deci sinceri cu toții și să mărturisim, că *poporul nu ni-a ascultat când am propovăduit pasivitatea*, ci aceasta a folosit numai guvernului, în primul rînd, pentru-că și a putut furnisa majoritate fără multă bătaie de cap, și doritorilor de mandate, cari s'au ales destul de ieftin. La tot cazul mai ieftin, decât dacă în cercuri *românești* ar fi avut să lupte contra candidaților *români naționaliști!*

O altă urmare a pasivității fruntașilor români a fost că au ieșit la iveală caracadele guvernamentale române. Au ajuns pleava de-asaupra: dintre Români s'au ales adică și au ajuns cu influență la guvern niște neprecopșiți pentru cari deputația e o carieră

ear nu mijloc de a lupta pentru drepturile poporului român.

Dacă nu vrem să înlesnim deci poziția guvernului și a caracadelor de toate confesiunile, dacă nu vrem să lăsăm poporul pradă *străinilor, trebuie s-o rupem toți cu pasivitatea și încă din vreme să ne preparăm de luptă.*

O scriem aceasta și stăruim asupra chestiei nu numai pentru-că fruntașii din părțile Aradului au și adus deja decizie în acest înțeles, ci mai cu seamă pentru-că nu se știe ziua când *Dieta va fi disolvată*. Sunt adică o mulțime de semne cari par a dovedi, că în cercurile politice din Budapesta se meditează asupra unei eventuale disolvări. Și dacă alegerile generale din 1901 ne-au găsit nepregătiți, ar fi un păcat neiertat să ni-se mai întâmple odată acest lucru. Ar fi mai presus de toate o mare rușine să ne lăsăm mai slabi decât Slovaci cari au în Dieta cinci reprezentanți și chiar unde au rămas în minoritate, au luptat așa de zdravăn, în cât cu adevărat au pus pe griji stăpânirea.

Știm că sunt între Români și d'acea cari zic: Ei, și ce trebă o să putem face în Dieta? Eată, Slovaci sunt neputincioși!...

Acesta-i un motiv puțin serios. Pentru-că nu e vorba să intrăm în Dieta cu gând că a doua zi să speriem pe Unguri și a treia zi să dea Ardealului autonomie ori cel puțin să le schimbăm iute moravurile și să-i silim, ca să ne iubească și să nu lase nici ei ca stăpânirea să calce legile în defavorul naționalităților...

Nu, de toate acestea nu poate fi vorba.

Vom avea însă organe prin cari să răsufletăm în lumea largă. Căci ce vor vorbi fruntașii români ajunși în Dieta, se va auzi în țeara întreagă și departe peste hotare. Nu ni-se vor mai

putea atribui atunci intenții pe cari nu le avem. Nu va mai îndrăzni nimeni în parlament să arunce invective asupra Românilor. Și, mai presus de toate, cu atât mai puțin guvernul va putea să lovească în noi fără ca să ni-se dea putința cel puțin să protestăm când *nedreptățe ni-se face*...

Se înțelege, ca să ne putem prezenta bine în luptă, avem nevoie mai presus de toate de *organizare*. Avem plăcerea să anunțăm că în privința aceasta din parte autorizată s'au luat măsuri pentru strângerea rândurilor. Intre diferitele nuanțe ale partidului s'a ajuns deja la un însemnat punct comun, s'a sălășluit iarăși între noi pacea și frăția.

Presa noastră națională e țintă de atac a procurorilor. Osândețele devin cu adevărat înspăimântătoare. Intruirile nu ni-se permit. Ne rămâne deschisă o singură cale: spre porțile Dietei. Acolo să trimitem pe fruntașii noștri, acolo să apărăm drepturile poporului românesc.

Russu Șirianu.

Dimitrie A. Sturdza. Incepem azi, în altă parte a ziarului nostru, publicarea datelor, actelor și lucrărilor din activitatea d-ului Dimitrie Sturdza, primministru al României. Ținem să amintim, că *împrumutăm aceste publicațiuni din Voința Națională*, organul partidului național-liberal.

Și tot nu se astâmpără. „Aradi Kőzlöny” iarăși publică o infamie și sfruntat neadever la adresa vicarului Vasilie Mangra. Scrie anume că în Oradia „Români bihoreni” au ținut o adunare în care ei-că s'ar fi pus în discuție și s'ar fi decretat incompatibilitatea: Mangra nu mai poate sta adică vicar

din cauza lucrurilor grave afirmate pe socoteala lui de banda din Timișoara... Au și cerut să pornească disciplinarul.

Tot ce scrie „Aradi Kőzlöny” (dela 12 c.) pe această chestie este însă neadever sfruntat. Și dacă ne oprim asupra-i, nu e pentru-că am da vre-o importanță astorfel de infamii, ci pentru a scoate în relief încă odată de ce *sunt capabili să scrie hamsiștiii, deserași ca Augustin n'a ajuns episcop.*

Din Dietă.

— Ședința din 10 Martie —

Sensație a fost așteptată pe ziua de astăzi. A prins vestea că obstrucționiștii vor face mare scandal pentru un pretins ordin ce ar fi dat în ascuns ministrul președinte Széll fișpanilor, ca aceștia să împiedice în cât e posibil manifestațiile ce au început prin orașele din provincă în contra proiectelor militare. De unde a ieșit vestea aceasta nu se știe, dar opoziția era gata a-l asalta pe Széll — de avea cât de cât document în mână. N'au putut însă pune mâna pe nici un document și în fine s'au adresat cătră ministrul președinte însuș. Széll le-a spus că n'are nici o cunoștință și nici nu i-a trecut prin minte să dea atare ordin.

Așa s'a putut trece — spre regretul galeriilor cari în speranța picantă s'au umplut de lume — fără vîfor, la desbaterea proiectelor dela ordinea zilei.

Cel dintăiu orator a fost Szederkényi Nándor, care a înșirat motive istorice ce le au maghiarii pentru înființarea armatei independente. Și Szederkényi a dat proiect de conclus și opoziția l-a aplaudat.

După pauză vicepreședintele Tallián Béla a retras îndrumarea la ordine aplicată în discuțiunea de eră lui Ráth Endre, când a zis că jurământul Regelui este o zdreanță. Deputatul Ráth

George Baritiu și amicii săi.

— Corespondență. —

(Urmare).

29.

București, 23 Decembrie 1838.

Domnule și frate!

... Eu știam prea bine despre cele ce s'au urmat din partea noastră de aici ca să se supue foaia politică a Dumneavoastră la censure mai aspră. Fără a ști care ar putea fi rezultatul acestor mișcări anti-naționale, am scris Maiorescului ca să-ți facă cunoscut toată împrejurarea. Mă bucur, că, după cum îmi vestești, n'au isbutit nimic, decât au întârțit numai gazetele ungurești ca să scrie mai amar despre noi. Când am scris Maiorescului ca să-ți scrie, aceasta n'am făcut-o din pricină că mi-a fost milă sau rușine de noi; nu, Domnule, nici decum aceasta să nu gândești nici odată; mic mi-a fost numai teamă să nu se întâmple ca foaia D-Voastră să se oprească la graniță. Dacă socotești, că aceasta nu se va întâmpla și dacă crezi că foii Dumneavoastră nu i-se va pricinui nici o vătămare, atunci, Domnule, urmează ca foaia politică după cum ai început, căci folosul va fi răsplată zelului și osteneții ce puț.

Cât pentru Foaea literară, aș socoti ca articolele stricte literare să fie mai cumpătate, pentru-că publicul nostru de obște fiind prost căută plăcere, iar nu învățatură pe care nu este încă în stare a o prețui. Apoi literații noi tri de aici îi vezi bine că ei și-au croit sistema după placul lor și tot ce nu este ca al lor, nu numai că n'are nici un fermec trágător pentru dînșii ei, neștiind a se cumpăta, isbucnesc în vorbe care nu le fac cinste...

El. Aaron.

1839.

Craiova, 9 Ianuarie 1839.

Prietine!

Doresc a ști ce întipărire a făcut articolul meu din Nr. 23—25³). Filologilor din București nu place: pentru-că a scris un ungurean, a cărui provincialism e „*stricat*”. Veți fi primit scrisoarea mea în care ți-am trimes Nr. 7 din Curier. Eliad a luat acum articolul tot și l-a tipărit cu litere mai mari, puind și de de-supt litere mai mici, o critică mai omenoasă decât în Nr. 7, dar tot *neomenoasă*. A schimbat și ortografia mea⁴). „Fie-i vamele plătite”. Nici odată nu... mă sloboz în replici cu astfel de oameni, „a căror critică, precum zice prietenul Aaron; „este satiră și satiră ciomag”. Unele însă, ce se ating de temeiurile mele, le voui atinge în prefața la cartea ce ți-o am trimes sau la sfârșit⁵). Tu să-ți păzești Foaea de ori-ce vrăjmășii de aceste. Ține tonul acel rece, serios și pacinic cu care ai început. Dacă nu-ți vor fi neplăcute sfaturile mele, aș vrea să-ți traduc nește cuvinte a unui bărbat zdravăn, pe care ți l'ăș sfătui să-l cetești tot, acum și nu mai târziu.

„*Von hier aus* Despre critică:”) „Dacă este ca critica între noi să se curățe și literatura germanică cu aceasta să câștige în adevăr, editorii foilor critice nu vor putea dobândi acest merit altfel, decât *veghind* cu multă grije, ca nu cum-va supt man-

¹) Este vorba de articolul *Asupra ortografiei românești* din 1838.

²) Exemplarul *Curierului*, ce-mi stă la dispoziție, fiind defect, nu pot controla cele spuse alol.

³) Cartea, despre care se vorbește aici, este *Disertație etc.* Ea nu s'a tipărit. În 10 August 1840 Maioreșcu da ordin să se tipărească: în 2 Febr. 1841 oprită tipărirea. (Manuscript, VI, p. 188). Astfel nu s'a explicat cu Eliad.

⁴) Georg v. Müller's *Briefe über das Studium der Wissenschaften*. Zweite, verbesserte und vermehrte Auflage. Zürich. 1817. S. 43. (Nota lui Maioreșcu). Cred că este fratele istoricului celebru Johannes von Müller.

taua anonimității, să se ascundă vrăjmășii personale; ca nu cumva cărțile cele bune să se apese și să se desprețuiască numai din acea pricină, pentru-că sunt împotriva acestei sau acelei păreri a veacului; ca nici cei mai iubitori de certuri din conlucrătorii săi să nu întrebuinteze vre-un ton mai neomenos, decât cu care ne slugim în conversația personală; ca nu scriitorii tineri, cari s'ar putea încă îndrepta, dacă cineva cu un chip potrivit i-ar povățui la adevărata cale, — să se însemneze ca de ocară —; ca în urmă (ce pisma adese-ori face) nime să nu se sgândărească numai de aceea ca să se poată cărti, — și altele pe care le cere o critică temeinică și omenoască⁵). Dacă mă iubești, țin aceste cuvinte ca un suvenir dela mine⁶). Cine ar avea mai mult drept ca mine, a căruia nu scriese ci caracterul personal se defaimă de cătră oameni pe cari eu totuși îi cinstesc? Dar, îi cinstesc și mă cinstesc și pe mine; de aceea nu mă sloboz cu ei în dispută. Dacă și cartica ce ți-o am trimes la tipar va avea aici tot asemenea critică, atunci nu gândeți că în viețată o să mai dau cevaș la lumină, și totuși aș avea multe de dat. Nici nenumit nu voui tipări nimic, pentru-că stilul meu se cunoaște acum de toți. Negreșit scriu cu trupul și cu sufletul, pentru-că scriu despre lucruri, care imi stau pe inimă. Trebuie însă să fie un ce deosebit atât în șirul ideilor mele și în chipul de a mă gândi, cât și în forma alcătuirii: pentru-că văz, că oamenii adăpați și înglodăți în literatura gustului se înțepă în stilul meu... (Va urma).

⁵) O notă marginală a lui Maioreșcu spune: „Am de gând să traduc pentru Foaea ta un dialog între Critică și Satiră din Herder. Socotește că o să fie bună”. — *Kritik und Satire* este punctul 3 din *Bemühungen des vergangen Jahrhunderts in der Kritik*, adăose la *Schriften zur römischen Literatur*. Herder arată în acest dialog limitele dintre critică și satiră, care adeseori se „măleacă” și aruncă o repede privire în istoria satirei.

a zis, că a înțeles aceasta pentru trecut și așa îndrumarea a devenit superfluă.

După aceea a mai vorbit Kovács Gyula opozițional și ședința s'a terminat la 1 oră.

DIMITRIE A. STURDZA.

I.

Activitatea culturală.

(După date dela Academia Română).

1850. — Inițierea unui premiu de 50 de galbeni pentru o lucrare filologică românească.

1856. — *Scurta descriere a drepiturilor Moldovenilor și a Muntenilor* fundate pe dreptul gintelor și pe tratatului de Felice Colson, traducere. Iași.

1857. — President al Societății pentru Propășirea națională, din Roman.

1860. — *Antonii Mariae Gratiani De Ioanne Heraclide Despota Vallachorum*, Principe, libri tres, et de *Iacobo Didascalo Ioannis fratre*, liber unus, — editi ex manuscripto Bibliothecae Zaluscianae, Varsaviae, Ex. Typographia Mizleriana, 1759. (Retipărit în Wiesbaden la C. Ritter în 1860).

1871. — Ales Membru al Societății Academice Române, cu unanimitate.

1872. — *Un manuscript al Psaltirei în versuri a Metropolitului Dosoteiu*. (In „Convorbiri Literare“).

1873. — *Ajutorul comerciantului, al agriculturului și al inginerului*. Ghidul și măsuri. Formule întrebunțate în comerț, bancă, agricultură și ingineria civilă, — de Ioan Ghika și Dimitrie A. Sturdza, București, Sosesec.

1874. — *Memoriu asupra portretelor Domnitor români*, București 1874. (In „Analele Societății Academice Române“).

— *Documentele Hurmuzaki*: C. Hurmuzaki trimite la București toate documentele și scrierile lui Eudoxiu de Hurmuzaki, și numește pe dl Sturdza „nelăgrădănitul său reprezentant... făcând ce va afla de cuviință, singur după propria încredință“, pentru publicarea lor.

— *Uebersicht der Mänzen und Medaille des Fürstenthums Romanien* (Moldau und Wslachei), Wien 1874.

1876. — *Egmont*. Tragedie în cinci acte de Goethe, tradusă (In „Revista literară și științifică“).

— Dăruesc Academiei colecțiunea sa de monede și medalii române, compusă din 450 de bucati originale. Academia hotărăște a i-se așeza portretul în sala ședințelor.

— *Finanțele României dela 1871 până la 1875*, București, tip. Thiel și Weis, 1876.

1877. — *Eudoxiu Hurmuzaki*. Notiță bibliografică citită în Societatea Academică Română, București, 1877.

— *Schița biografică asupra lui Eudoxiu Hurmuzaki și operele sale*. (In *Analele Soc. Acad.*)

— *Note manuscrise asupra unor anticități din județul Romani, culese la 1872*. (In *Analele Soc. Acad.*)

— *Moneta lui Mihail I, fiul lui Mircea cel-Mare, circa 1418*. (In „Columna lui Traian“).

1878. — *Numismatica româna*. Conferința publică ținută în seara de 14 Ianuarie în sala Ateneului Român. București, Rădulescu, 1878.

— *Memoria asupra Numismaticii românești*, București, Laboratoriul românești, 1878.

— *Rumänien und der Vertrag von San Stefano*, vom einem Rumänischen Senator. Mit einem Anhang enthaltend die russisch-rumänischen Convention und die russischen Proclamationen von April 1877, Gerold, 1878.

1879. — Ales Vice-Președinte al Academiei în trei ani consecutivi.

— *Bibliografia Numismaticii române*, București 1879.

1880. — Dăruște o serie de documente dela Alexandru-cel-Bun până în sec. XIX, punând astfel temelia colecțiunii diplomatice a Academiei Române.

— *Raporturile adresate domnului Ministru de Finanțe asupra executării convențiunii de cesiune a Căilor ferate a acționarilor*, Berlin, O. Berg și v. Holten, 1880.

— *La succesion au trone de Roumanie*. Mémoire présenté et lu dans la séance du Sénat... Bucarest 1883.

1882. — Ales Președinte al Academiei în doi ani consecutivi, 1881—84.

1884—91. — Ales Secretar general al Academiei Române pe 7 ani.

1886. — *Trecutul-Prezentul*. Studiu politic, București 1886.

1887. — *Zece Maiu*. Memoriu prezentat Academiei, București 1887.

— *Discursuri pedagogice ale d-lui D. A. Sturdza*, Ministru al Instrucției și Cultelor, București 1887.

— *La 10 Mai*. Mémoire présenté à l'Académie Roumaine dans la séance du 8 Mai 1887 Bucarest.

1888. — *I. O scrisoare autografă dela Mihail-Viteazul. II. Steagul lui Șerban-Vodă Cantacuzino. III. Nouă descoperiri*

numismatice române. Cuvintare pentru aniversarea zilei de 10 Maiu, București 1888.

— *Dare de seamă despre colecțiunea de Documente istorice române, aflate la Wiesbaden*. Cuvintare pentru aniversarea zilei de 10 Maiu, București 1888.

— *Cestiunea Trandafilof*. Episod din istoria modernă a României, 1843—1844. (In „Revista nouă“).

1889. — *Acte și Documente relative la Istoria Renașteret României*, vol. I — IX, București.

1890. — *Insulele Liparice*, Insula Volcano. — Conferința ținută în ședința adunării generale dela 26 Februarie 1900.

— *Europa Rusia și România*. Studiu etnic și politic. Cu trei cărți București, 1890.

1891—98. — Ales pentru a doua oră Secretar general al Academiei Române pe 7 ani.

1891. — *Raport asupra activității Academiei Române*, cu ocaziunea sârbării de XXV ani a existenței sale, 1866—1891.

— *Documente privitoare la Istoria Românilor*, din anii 1802—1843 (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. IV).

1893. — *Cronica lui Ulric de Richental asupra Conciliului dela Constantza (1414—1418)*. Relațiune analitică.

— *Observatorul meteorologic de pe muntele Sonnblick* (Alpii austriaci).

— *Articolul Ban din Etymologicum magnum Romaniae*, t. III.

1894. — *Documente privitoare la Istoria Românilor*, din anii 1822—1838. (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. VI).

— Răspuns la discursul de recepțiune al d-lui A. D. Xenopol, despre *Episcopul Melchisedec*.

— *Acte relative la 2 Maiu 1864*, publicate de Vasile M. Kogălniceanu. Cu o precuvintare de Dimitrie A. Sturdza.

— 1895. — *Documente privitoare la Istoria Românilor* din anii 1827—1849 (Documentele Hurmuzaki, Supl. I. vol. VI).

— Răspuns la discursul de recepțiune al d-lui A. D. Xenopol, despre *Mihail Kogălniceanu*.

1896. — *Suprafața și populațiunea Regatului României*. Conferință ținută la Societatea Geografică Română, la 25 Februarie 1895.

— *La morminte de Erot*, (Ioan Brătianu, Vasile Alexandri, Constantin A. Rossotti, Michail Kogălniceanu, Dimitrie Brătianu, Ioan Câmpineanu, Alexandru Cernat. — Cu un portret al lui Ioan Brătianu).

(Va urma).

DIN ROMÂNIA.

Consiliul de miniștri, în urma referatului dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice, a decis ca să se ia din Muzeul Național de anticități al Statului din București, manuscriptele, documentele și cărțile, și se vor da Academiei Române, care le va incorpora în colecțiunile sale, le va păstra și le va folosi după regulile stabilite de dinsa; vor rămâne în biblioteca muzeului de anticități cărțile trebuitoare pentru studierea colecțiunilor de obiecte antice din muzeu, pe cum și acele manuscripte și cărți vechi, cari fie prin legătura lor, fie prin decorațiunea lor interioară, sunt a se considera ca opere de artă.

Alegera cărților și manuscriptelor, cari au să rămână în muzeu, se va face în prezența dlui președinte al consiliului și dlui ministru al cultelor și instrucțiunii publice.

Proiectul de lege asupra procedurii electorale. Iată în ce constă reforma procedurii electorale, propusă de dl V. Lascar, ministru de interne:

Proiectul este împărțit în trei părți: prima, regulăză constituirea biourilor electorale; a doua, se ocupă de persoanele cari pot intra în localul de vot și a treia de secretul votului.

După acest proiect, birourile electorale vor fi prezidate de magistrați: prin președinti, președinții și consilierii Curții de apel pentru alegerile de deputați și senatori, precum și pentru alegerile consiliilor generale și consiliile comunale ale capitalelor de județe.

În cazul când numărul acestor magistrați n'ar fi îndestulător, ei va fi completat prin magistrații tribunalului afară de judecătorii de instrucție.

Magistrații tribunalelor vor prezida alegerile consiliilor comunale din celelalte orașe și în capitalele de județ, alegerea delegațiilor.

Ei vor fi ajutați de judecătorii de pace.

Operațiunile electorale în comunele rurale, prezidate până acum de primari sau de ajutoarele lor, vor fi prezidate de consilierii generali, ești la sorți. Alegerile acestea nu se vor face odată toate, ci succesiv, și în fie care zi, în atâtea comune, câți consilierii generali sunt în județul respectiv.

Scrutatorii și secretarii biourilor vor fi suprizați. Ei vor fi înlocuiți de grefierii și ajutoarele de grefier al Curților de apel și tribunalelor și în comunele rurale de notari.

Suprimarea scrutatorilor și secretarilor este făcută în scopul de a pune capăt desordinilor și nemulțumirilor cari se provocau în totdeauna prin alegerea lor.

O altă cauză a disordinilor mai era și faptul staționării în localul de vot a alegătorilor și mai cu seamă a oamenilor străini. După acest proiect nimeni nu va mai putea staționa afară de candidați și de delegați în localul de vot, în salele marginase sau în curtea localului.

Cronica săptămânei.

— 1/14 Martie.

Ți-se opria par' că mintea 'n loc. Circulația anuală 53 milioane, escomptul 19 milioane, cambii atâtea și atâtea milioane... Nu mai știa unde ești. Tu cu cele 3—4 livre în busunar, te simțai par' că în o țeară vrăjită... Și e în adevăr o țeară vrăjită „Victoria“ asta a noastră, sau vrăjiți sunt conducătorii ei. Vr'o ziă binevoitoare le va fi dăruit hârnice și destoinicie, și înainte de toate dor, să pună hârnice și destoinicie lor în serviciul institutului în fruntea căruia au ajuns, și prin asta în serviciul întregului neam românesc.

Două capitaluri sunt azi dătoare de ton: capitalul material și capitalul intelectual, ceea-ce nu va să zică de loc: să avem capitaliști, și intelectualiști, ei să fim atari. Tendința ori-cărei politice economice sănătoase trebuie să fie îmbogățirea poporului întreg, și tendința asta am văzut-o desfășurându-se cu prilejul adunării generale a 15-a a institutului „Victoria“.

Cei cari au ajuns în fruntea acestui institut frumos implinesc o mare misiune,

când le dau toată silința, să ridice din ce în ce nimbul *solidității* — de care se bucura de altminteri și până acum — căci astfel inspiră în Români încredere în operațiunile institutului și-i îndemna ca fără teamă să-și depună spre fructificare bănișorii adunați cu greu...

Eu cel puțin, tendința asta o vâd în munca roditoare a direcțiunii, ce azi stă — și deo Dumnezeu încă multă vreme să stea! — în fruntea institutului „Victoria“.

Dela milioanele „Victoriei“ nu-i decăt un pas până la cele 200 ale dlui Vlaicu din Brașov. Mai lunile trecute a apărui în București sub „copertă de culoarea macului“ o broșură scrisă de un „prietin al moralei publice“, în care dl Vlaicu, membru în 17 comitete, e învinuit — pe bază de acte oficiale — că ar fi jurat strimb. Presa noastră l-a apostrofât pe anonimusul pamphletist în mod convenit, dar cu apostrofarea asta — făcută mai mult la adresa *modului*, de-a serie din ascuns — chestia nu se putea privi de tranșată. Dl Vlaicu o privise ce-i drept de aplanată, dar de altă părere au fost însă membrii societății române din Brașov, a cărei membru e și st. domn Vlaicu. Au făcut anume pași, ca

dl Vlaicu să fie silit să se pronunțe. Fi-va acum în stare să sdrobiască învinuirile, să le reducă la zero, vom vedea...

Fapt e, că pe urma urmelor anonimusului „prietin al moralei“ i-a succedat producă fierbere între supușii majestății sale etice *Morala I.*

Dar câte și câte se mai comit în numele acestei majestăți. De s'ar putea cel puțin preciza cu siguranță matematică unde începe *morala* și unde *ne-morala*... Ce azi trece de *imoral*, poate cu câte-va sute de ani înainte — *ra firesc*, și poate cu câte-va sute de ani și mai înainte — *virtute*. Deși *morala* e, și trebuie să fie *una*, aplicarea ei e condiționată de gradul de cultură al omenimii...

Amicii moralei intransigente de altminteri pot fi mulțumiți. Una dintre senzațiile cari i-au sgduiat mai adânc — a încetat de-a le mai procura emoții. Romanul moștenitoarei tronului Saxoniei și al profesorului *Giron* a ajuns la capitalul de încheiere. *Ea s'a retras într-o casă de sănătate*, ear *el s'a făcut călugăr*.

Așa scriu cel puțin foile. Giron —

calugăr, principesa Luisa poate eărăși — regină.

„Și a fost odată o regină, care avea cincă băieți ca niște bujori, și avea comori și diamante, și era sălăvită de toți, și admirată de o lume întreagă... și toate le-a aruncat dela sine în schimbul dragostei unui muritor fără nume...“

Multe e în stare să facă dragostea, dar când te face să-ți părăsești toate: familia, bărbatul și copiii, să riți de spusese lumii. — asta nu mai e dragoste, ci e patimă, e boală!... Nu poate fi dragoste, căci dragostea te ridică, te înaltă spre ideal... și nu se sfirșește niciodată! Nici trecând sub poarta palatelor, nici pășind peste pragul mănăstirii...!

Dragostea e eternă, precum eternă e durerea, căci izvorul dragostii e durerea, e mila...

O, lăsați-ne dragostea curată! Lăsați-ne dreptul să ne îmbătăm de fericire privind în doi ochi dragi, ascultând de-o voce dulce... Lăsați-ne credința în sfințenia dragostii...!

Persoanele streine colegiului respectiv vor fi invitate a se depărta, iar în cazul când ele se vor opune, președintele biroului li va putea aresta.

Primarii din comunele rurale vor putea limita distanța staționării persoanelor până la 500 metri depărtare.

A treia parte a proiectului este secretul votului.

Buletinele vor avea formatul unor cărți poștale în.h.se, făcute uniform la Imprimeria Statului pe o hârtie specială, și aceiași pentru întreaga țară. Numele tuturor candidaților sau listele electorale vor fi scrise pe un singur buletin.

Numele vor trebui să fie totdeauna tipărite pentru alegerile de deputați, senatori, consilieri comunali și orașelor capitale de județ.

Până la celelalte ei vor putea să fie scrise și de mână.

În privința numelui fie-cărui candidat sau a listei candidaților, în partea stângă a buletinului, în dreptul fie-cărui nume va fi tipărit un cerc cu diametrul de 1 c. m. în care alegătorul prin aplicarea unui timbru va arăta candidatul pe care li alege.

Iată cum se va efectua operația:

Alegătorul va primi dela președintele buletinul deșertit din sînj și pe care sunt imprimate numele candidaților, apoi va intra într-o cameră secretă, unde va aplica timbru special. După operația aceasta va îndoi cartea și-i va lipi marginile.

Un exemplar din aceste cărți buletine va fi afișat în vestibulul localului de vot. Candidații și delegații vor putea arăta alegătorilor neștiutori de carte cercul în care va trebui să pună timbrul, după alegerea lui.

Congresul latin din Roma.

Dr. profesor universitar a luat inițiativa organizării unei mari excursii în Italia cu ocazia congresului eleno-latin ce se va ține la Roma.

Plecarea din țară se va face în ziua de Joi, 27 Martie a. c. stil vechiu și excursia va dura până la 14 Aprilie a. c.

Fie-care excursionist va trebui să plătească o taxă de 300 lei în care se cuprinde călătoria pe calea ferată, clasa II, și vapor clasa I dela București - Budapesta - Fiume - Ancona - Roma - Neapole, la dus, și întorsul prin Neapole - Roma - Veneția - Fiume - București.

Tot în această taxă de 300 de lei intră și costul întreținerii (mâncării), al otelului, trăsuri, etc., din ziua sosirii la Ancona până în ziua plecării din Veneția la întoarcere precum și taxa de 12 lei de înscriere la congresul latin.

Orașele în care excursioniștii se vor opri spre a le vizita în Italia, sunt: Ancona, Roma, Neapole (unde vor vizita Vesuvul și Pompei) și Veneția. Afară de acestea se vor mai face multe alte excursii organizate de comitetul congresului, în jurul Romei, și poate, și alte orașe.

Toți excursioniștii vor avea intrare gratuită spre a putea vizita toate muzeele, galeriile și monumentele din Roma.

Excursioniștii din provincie vor avea o reducere de 50 la sută pe căile ferate române spre a putea veni din provincie în București.

Inscrierile pentru această excursie se fac la dl profesor Toculescu, str. Primă-verei Nr. 40. Taxa de înscriere este 50 lei, iar restul de 250 lei va trebui să fie achitat până în ziua de 20 Martie a. c.

Excursioniștii cari vor dori, pot în urma unei libret pe care-l vor primi să facă pe socoteala lor o călătorie de două luni în Italia (Aprilie și Mai) beneficiând de o reducere pe căile ferate italiene de 50 la sută.

TEATRU.

La Teatrul Național maghiar din loc trupa dlui Zilahy Gyula continuă a juca cu mult succes operetta maghiară „Bob Hérczeg”. Aseară s'a dat deja a treia oară această operetă hazlie și cu bună muzică. Publicul a ocupat și aseară toate locurile și a aplaudat cu fronesie îndeosebi pe d-șoara Rózsa Lili și pe dl Polgár Sándor.

NOUTĂȚI.

ARAD, 14 Martie n. 1903.

Institutede financiare din Arad. Reprezentanții institutelor financiare din Arad s'au întrunit ieri după amiază la o conferință pentru a discuta situația financiară a pieței din Arad și în special pentru a stabili un etalon de interese uniform și corespunzător, pentru fructificarea depunerilor.

Pentru a aduce hotărîre, directorii institutelor vor mai ținea și Joi viitoare o conferință.

Reformarea armatei. „Berliner Tagblatt” publică o corespondență sensatională din Viena sub titlul: „Crisă militară în Austro-Ungaria”.

În această corespondență se zice că privirile întregii monarchii sunt acum îndreptate spre Budapesta. Nu este vorba de Crisă ministerială ori parlamentară ci de Crisă militară care a aruncat la suprafață chestiunea reorganizării armatei comune.

Chestiunea insigniilor — zice corespondentul — este numai formală. Regele a ordonat deja de delegarea acestei chestiuni în spiritul dualismului. Mai multă importanță are, plasarea oficerilor maghiari la trupele din Ungaria.

Corespondentul zice mai departe că obstrucția parlamentară în Budapesta este invincibilă pentru că o crisă parlamentară n'ar putea sana lucrurile. Pentru deslegarea situației nu este dată altă posibilitate decât revocarea proiectelor. O reorganizare a armatei în spiritul pretensiilor partidelor opoziționiste se pare un lucru nelucru.

În cercurile politice maghiare în deosebi în cele opoziționiste este viu comentat articolul acesta din „Berliner Tagblatt”.

Daruri. Eminentul pictor d-nul Tadeu Ajdukiewicz a trimis d-lui Dim. Sturza, cu ocazia jubileului său de 70 ani de viață, un superb tablou reprezentând pe M. S. Regele, pentru care Suveranul a binevoit să poseze în mai multe rânduri.

— Renumitul Institut de arte grafice „Carol Göbl” a prezentat dlui Sturza prin d-nii C. Göbl și I. Baridescu o felicitare pe carton japonez, format folio, compusă din 8 pagini, cu o ornamentație deosebită în aquarela reprezentând Istoria și Numismatică.

Felicitarea e închisă în o mapă de pergament alb purtând ca ornament monograma DAS inconjurată de o ramură de lauri.

Întreaga lucrare e artistic executată, ca toate lucrările de lux ce se imprimă în acest minunat stabiliment.

„Cătră popor”. Azi am primit la redacție o tipăritură purtând acest vag titlu „cătră popor”.

Pe ea nici o iscălitură, nici un nume. Cine vorbește deci? Estă cine: *partidul social-democrat-internațional-revoluționar din Arad*.

Unanimit reprezentanții ai partidului cu acest strănic nume convoacă poporul suveran pe 15 Martie a. c. ziua libertății, la un mare meeting, în care să protesteze în contra proiectelor de noul sarcini militare, în contra bugetului, în contra sistemului parlamentar de azi și ca să ceară introducerea sufragiului universal etc.

Ce va să zică a fi stat liber! Și revoluționarul se pot' ni. Măne vor avea

și anarhiștii drept de întrunire, ba într'o bună dimineață ne putem pomeni cu libertate de întrunire și pentru naționalitățile nemaghiare în Ungaria.

Asta în adevăr ar fi culmea!

Condamnat pentru întrebunțarea de color și embleme străine. Președintele societății veteranelor d. avocat Eugen Leményi a fost dat în judecată pentru convenție și pedepsit cu 8 zile arest și 100 coroane amendă. Publicăm mai jos în traducere deciziunea căpitanului de poliție: Nr. 1116,903—kih.

Decisiune.

Dr. Eugen Leményi, avocat, în etate de 35 ani, domiciliat în Brașov, pentru contravenție săvârșită în potrive §-ului 1 al articolului de lege XL din 1879, fiindcă contra înaltei circulari nr. 62 693/885 a ministrului de interne, ca președinte al societății veteranelor din Brașov din incidentul balului ăranțat de această societate în zina de 17 Ianuarie, la decorarea Redutei comunale, omițînd între altele steagul statului, a întrebunțat în mod public emblemele și însemnele unui stat străin, anume ale Austriei — emblema statului austriac și trei steaguri negru-galben: afară de aceasta pe biletele de invitare la acest bal a aplicat emblema vechinului principat al Transilvaniei, steagul negru galben și cicoarea, prin ceea ce a violat unitatea statutului și „uiunea” enunțată la 1848 și 1868 și cuprinsă în leg. și în sfârșit a arborat și un steag roșu-albastru, care după ordinul 82.290/1899 al ministrului de interne nu poate fi întrebunțat decât de autoritățile comunale pe propriile sale edificii; a săvîrșit această contravenție ca individ cu inteligență superioară, doctor în drept și avocat, și despre care se poate opina cu certitudine, că a făcut-o din adins, conform ordinului citat ministerial este condamnat la 8 zile arest cu întrefînere proprie și la o amendă de 100 coroane, ce va trebui să o plătească sub amenințare de sechestru în 15 zile după ridicarea la valoare a acestei deciziuni la acest oficiu, și care amendă se va întrebunțata pentru scopurile indicate în § ul 3 al art. de lege XXVII din 1892, ear în cas când nu s'ar putea încasa, la alte 5 zile arest pe cheltuiala proprie. Decisiunea aceasta după ce se va ridica la valoare, se va comunica camerelor advocaților din Brașov.

Contra acestei deciziuni se poate apela la acest oficiu în scris sau verbal în termen de trei zi.

Brașov, 8 Martie 1903.

Căpitanul poliției comunale (ss) Farkas căpitan de poliție.

Cerem scuze cetitorilor, dacă traducerea nu ar fi reușită. În original nu este decât un singur period.

D-l Dr. Leményi a apelat contra acestei deciziuni polițienești. („Gazeta”).

Giron în America. Giron așa se vede, deocamdată abea are altceva de lucru, decât se tot dementeze știrile care de care mai romantice câte vîi lumina zilei, despre dînsul. Er! numai reprodusesem și noi după alte ziare că Giron a intrat în cinul călugă esc ca să poată mai ușor uita romanul din Dresda Acum o deșăși din Bruxelles vestește, că Giron a desmintit știrea despre retragerea sa în clăustru. Declară că Wilhelmina Adamovici a vrut să facă intrigă între dînsul și între principesa; dar nu i'a succes. După naștere va lua în căsătorie pe principesa și se vor muta la America.

Față cu aceste declarații ale lui Giron, se anunță din Salzburg că ruperea cu Giron este definitivă. Giron își dă silința să înfrumuseze lucrurile dar principesa nici nu voopte să știe de dînsul.

Procesul de presă al „Gazetei Transilvaniei”. Joi a urmat la Tribunalul din Tîrgu-Mureșului pertractarea asupra excepțiilor, ce le a făcut redactorul d-l Traian H. Pop în contra actului de acuzare al procurorului. Acesta, cerea ca redactorul român se fie pus în stare de acușare pentru „agitare contra unei naționalități” (§. 172 punct 2, codul penal).

Pertractarea excepțiilor, care a fost fixată pe ziua de azi la 8 ore a. m., s'a terminat cu aceea, că senatul de acuzare al tribunalului a admis actul de acușare al procurorului. Apărătorul, dl avocat Siameon Damian a dovedit până la evidență în pledoarea sa temeinică și escelent argumentată, că în articolele din chestiune ale „Gazetei”, nr. 1902, relativ la espulsarea redactorului german Cramer din Timișoara, nu numai că nu se cuprinde nici un fel de agitare, dar că aceste articole sunt numai o espunere obiectivă a faptului și a im-

prejurarilor în cari s'a făcut acea espulsare. Cu toate acestea senatul de acuzare a respins excepțiunile, dînd ascultare procurorului.

Aprecierea publicului. Cunoaștem foarte puține întreprinderi cu a cărora soarte, dezvoltare să se ocupe publicul atîta, ca și cu marele magazin al lui V. Porter din Arad, piața Libertății. Ori și unde se amintește acest magazin, în tot locul se pronunță despre dînsul cu recunoștință. În comun e apreciat în magazinul numit spiritul continului progres și nisuința de a lupta cu greutățile. Că o atare întreprindere mare în privința prosperează zilnic, asta de sigur e meritul incontestabil escelentei conduceri și al solidelor principii. Să dea numai 'nainte marele magazin alui V. Porter pe calea apucată, răzîmîndu-se de prijinul și de binemeritata dragoste a publicului. Cu greu am ști fi în Arad fără această instituție, care stă în organică și viuă legătură cu marile pretenții ale orașului și cu nisuințele comerciale.

Acum a apărut „Herbarium”, de Lejtényi Sándor, tradus în românește de Nicolae Mihulin, profesor. Prețul 1 cor. 50 fl. A apărut în editura Ingus I. și fiului, librar, Arad.

Varză (curechiu) din comitatul Sibiuului în vase se află de vînzare în strada Bocskó Nr. 3 ospătăria Aranyzarvas.

Curechiul care este foarte frumos este pus în vînzare de Români din comitatul Sibiuului. Se vinde cu chilogramul a mic și în mare cu butea. Prețul în mic 6 cr. chl. în mare (buți de 6—700. chl. gr.) 5 cr. chlgr.

POSTA REDACȚIEI.

Prof. Budapesta. Mulțumim de interesare. Sosită însă corespondența după ce noi am publicat deja destul despre „ciorboul kossuthist”, cu regret, dar nu am putut-o publica. Rugăm pe viitor să ne scrie mai iute ori dacă întîrziți, scrie articol cu aprecieri. Multe salutări și să ne scrie cât mai des.

ULTIME ȘTIRI.

Durerea Măiestrii Sale Monar-chului.

Se telegraflază din Budapesta că inima nobilă a bunului nostru Monarch ear e amenințată de o grea încercare: cea mai mică nepoată a Lui, flica fericitului moștenitor Rudolf, principesa Elisabeta zace greu bolnavă.

Eri noaptea tîrziu a venit din Nizza, unde tinera principesa petrece cu bărbatul ei principelul Windischgraetz, depeșa sdrobitoare, că principesa s'a îmbolnăvit foarte greu. Tinera principesa era aproape să devie mamă, dar în starea ei a intervenit pe neașteptate o complicație periculoasă și a fost telegrafic chemat la patul ei învîțatul profesor Paolix dela clinica din Praga.

Trista veste a atins foarte deprimător curtea care petrece în Budapesta și din ordinul Regelui mereu șosesc telegrame despre starea principesei. E de prevăzută că principesa va trebui supusă unei operațiuni periculoase.

Principesa Elisabeta este unica fată a fericitului moștenitor Rudolf și a Stefaniei; e încă de tot tineră, în 2 Septembrie va implini abia 20 ani. Nu este numai $\frac{3}{4}$ de an de când s'a căsătorit eu alesul inimei sale tinerul principe Windischgraetz cu care până astăzi a trăit în neconturbată fericeire.

Contesa Lónyay Elmér, mama principesei Elisabeta după cum se vestește a plecat deja la patul bolnavei sale flice.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Ai să cumperi ieftin și să fii îndestulit!

Să cumperi ghete de ale lui Porter.

Favor de portret!

Se capătă:

Fabricat escelent!

Port ușor!

Lucru minunat!

Formă elegantă!

De dimineața până seara poți alege!

Telefon nrul 324.

Comandele prin postă se fac pe o corespondență de cinci fileri din prețul curent.

In prăvălia mare a lui Porter Vilmos Arad,

Szabadság-tér (piața libertății).

908 8-

Spre binevoitoarea atențiune!

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Medii un

Atelier pentru haine bărbătești.

Basat pe cunoștințele mele în croit și executare fină ce le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în primele ateliere din capitală, mai ales la croitorii de curte, mă pun în poziție de a putea servi pe On. muserii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilința inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comandele D-lor.

Pentru serviciu prompt și efectuare solidă garantează cu toată stima

P. COLARIU,

croitorie engleză și franceză.

54 10-

Oravița, în casa proprie, strada principală.

Spre binevoitoarea atențiune!

Am onoare a Vă încunoștința, că am deschis în Arad, strada Deák Ferencz Nr. 24 vis-à-vis de biserica reformată, un institut de

lithographie, cyncographie și autographie.

Efectuesc tot felul de lucrări cari se țin de aceste branșe, precum: cărți de vizită, de adrese, bilete de logodnă și cununie, invitări, vignete, capete de scrisori, placate (afize), note, blanchete, caete de caligrafie, de desemn. peisage, atestate diplome, acții, libele de depunere și tot felul de lucrări artistice și în culori etc. etc. Prețuri moderate.

Asigurându-Vă, că mi voi da toată silința, să îndeplinesc lucrările primite cu cea mai mare punctualitate și promptitudine, conform gustului și dorinței, Vă rog să binevoiți a mă onora și sprijini cu prețurile D.-Voastre comande.

Cu toată stima:

PETRU SIMTION,

proprietar de lithographie.

Cruce sau stea dublă electro-magnetică

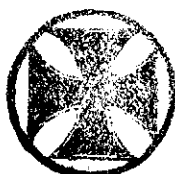
Patent Nr. 86967.

Nu e crucea Volta.

Nu e leac secret.

vindecă și inviorează sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulației nel sângeiui, anemie, amețeli, tuituri de ureche, bătăie de inimă, sgârciuri de inimă, astma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală la mână și picioare, slăburea peste tot, reuma, podagră, lachias, udulul în pat, influenza, insomnia, epilepsia, circula-

ția neregulată a sângelui și contra multor altor boale, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Insușirea acestui aparat este, că vindecă nu numai din timp în timp, ci introduce constant în corpul omenesc binefăcătorul curent, când pe deoparte vindecă cu succes boalele afâitoare, eără pe de altă parte e cel mai bun scut contra îmbolnăvirilor.

Deosebită atențiune e a se da împrejurdrei, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

În cancelaria mea se află atestate incurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate vedé aceste atestate. Pacientul, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca prin aparatul meu, primește banii înapoi.

Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu poate fi confundat cu aparatul „Volta“, care atât în Germania, cât și în Austro-Ungaria a fost officios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu electro magnetic prin deosebita-i putere vindecătoare, e în genere cunoscut, apreciat și respândit.

Chiar și ieftinătatea estraordinară a crucei mele electro-magnetică o recomandă cu înțepire.

624 -148

Prețul aparatului mare e Cor. 6.

folosibil la morburii învechite.

Prețul aparatului mic e Cor. 4.

folosibil numai la cepii și la femei de constituție foarte slabă.

Locul central principal de vânzare și espedare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapesta, V., str. Vadász 42./K
colțul str. Kálmán.

Telefon : 440

Telefon : 440.

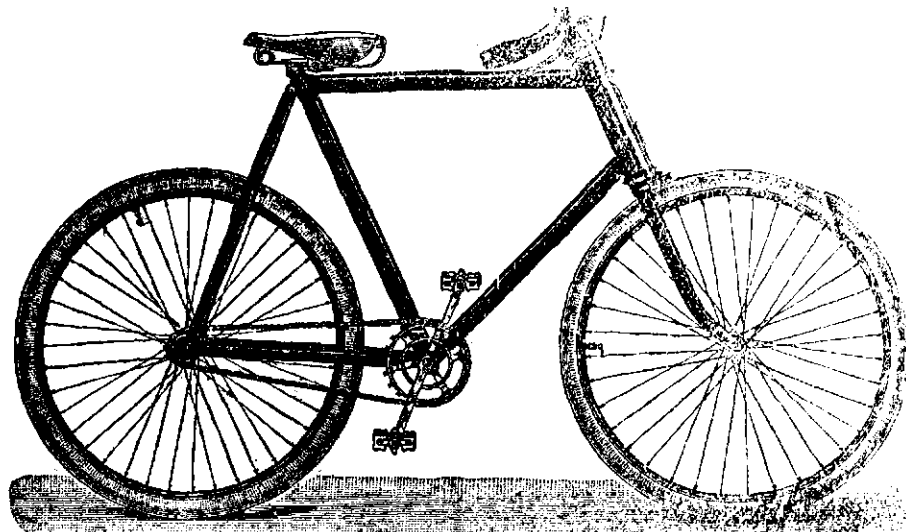
Koch Dániel

A R A D, strada Deák Ferencz nr. 42,
vis-à-vis de hotelul „Crucea-albă“.

Mare deposit de biciclete de primul rang, de mașini de cusut și exclusiv deposit de cele mai vestite biciclete

„Puch“.

Primesc în lucrare transformarea totală, emailarea în toate colorile, precum și nickelarea a ori-ce biciclete.

Părți constituitoare de biciclete și mașini de cusut, precum și tot felul de fabricate pentru mașini permanent se găsesc în magazinul meu.

Biciclete și mașini de cusut se vënd cu prețuri favorabile.

Aplicarea la locul lor a sonerelor electrice și a telefoanelor de casă se esecută cu prețuri foarte avantajoase.

Mare magazin de mașini electrice.

Mare atelier pentru reparatură.

Comandele din provință se îndeplinesc cu toată punctualitatea.

733 -41